

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ, ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ**

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

Збірник наукових праць

Випуск п'ятдесятий перший

**Київ - Вінниця
2018**

Рекомендовано до друку вченою радою

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №12 від 25 квітня 2018 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Гуревич Роман Семенович - доктор педагогічних наук, академік, дійсний член НАПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Навчально-науковий інститут педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації, директор, (головний редактор).

Коломієць Алла Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, проректор з наукової роботи, (заступник головного редактора).

Шевченко Людмила Станіславівна - кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті (відповідальний секретар).

Ничкало Нелля Григорівна - доктор педагогічних наук, академік, дійсний член НАПН України, відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, академік-секретар.

Биков Валерій Юхимович - доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, директор.

Лук'янова Лариса Борисівна - доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, директор.

Радкевич Валентина Олександрівна - доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, директор.

Козяр Михайло Миколайович - доктор педагогічних наук, професор, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, ректор.

Лазаренко Наталія Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, ректор.

Акімова Ольга Вікторівна - доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра педагогіки, завідувач.

Бойчук Віталій Миколайович – доктор педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Навчально-науковий інститут педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації, заступник директора з наукової роботи.

Гомонюк Олена Михайлівна - доктор педагогічних наук, професор, Хмельницький національний університет, кафедра практичної психології та педагогіки.

Ковтонюк Мар'яна Михайлівна - доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра математики та інформатики, завідувач.

Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра алгебри і методики навчання математики, професор.

Паламарчук Ольга Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, завідувач.

Тарасенко Галина Сергіївна - доктор педагогічних наук, професор, Вінницька академія неперервної освіти.

Шахов Володимир Іванович - доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, професор.

Кадемія Майя Юхимівна - кандидат педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті, завідувач.

Гуревич Ірина - професор, PhD, технічний університет м. Дармштадт, Інститут перероблення знань, директор (ФРН).

Беженар Юлія Петрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, установа освіти «Вітебський державний університет імені М.П. Машерова», художньо-графічний факультет, декан (Білорусь).

Ляська Євгенія Івона - доктор педагогічних наук габілітований, професор звичайний, Жешувський університет, вища школа педагогічна в Мисловицях (республіка Польща).

С 91 Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. - Випуск 51 / редкол. - Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. - 465 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники коледжів і вищих навчальних закладів висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовку кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів. Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, коледжів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти. Статті збірника подано в авторській редакції.

Рецензенти:

О.Г. Романовський, доктор педагогічних наук, професор (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»);

М.С. Корець, доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова);

Л.В. Оршанський, доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка);

Р.В. Сопівник, доктор педагогічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України);

С.М. Яшук, доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини).

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCE OF UKRAINE

**VINNYTSIA STATE MYKHAILO KOTSIUBYNSKYI PEDAGOGICAL UNIVERSITY
EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF PEDAGOGY, PSYCHOLOGY,
PREPARATION OF HIGH QUALIFICATION PROFESSIONALS**

**INSTITUTE OF PEDAGOGICAL AND ADULT EDUCATION
INSTITUTE OF VOCATIONAL TECHNICAL TRAINING
INSTITUTE OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND LEARNING TOOLS**

**MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES AND
INNOVATION METHODOLOGIES OF EDUCATION IN
PROFESSIONAL TRAINING: METHODOLOGY, THEORY,
EXPERIENCE, PROBLEMS**

Collection of Scientific Papers

Issue 51

**Kyiv – Vinnytsia
2018**

Approved for the print by the resolution of the Scientific Board
of Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University (Protocol N° 12 of 25.04.2018).

EDITORIAL BOARD:

Gurevych Roman S., Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Educational and Scientific Institute of Pedagogy, Psychology, Preparation of High Qualification Professionals, Director, (Editor-in-Chief).

Kolomiets Alla M., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Pro-rector of Research (Deputy Editor-in-Chief).

Shevchenko Liudmyla S., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Information and Innovation Technologies in Education, Associate Professor (Executive Secretary).

Nychkalo Nellia G., Doctor of Pedagogics, Professor, Active Member of NAES of Ukraine, Department of Professional Education and Education of Adults of NAES of Ukraine, Academician-Secretary.

Bykov Valerii Yu., Doctor of Pedagogics, Professor, Active Member of NAES of Ukraine, Institute of Information Technologies and Learning Tools, Director.

Lukianova Larysa B., Doctor of Pedagogics, Professor, Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine, Director.

Radkevych Valentyna O., Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Institute of Vocational Technical Training of NAES of Ukraine, Director.

Koziar Mykhailo M., Doctor of Pedagogics, Professor, Lviv State University of Life Safety, Rector.

Lazarenko Natalia I., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Rector.

Akimova Olga V., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Pedagogics, Head of Chair.

Boychuk Vitaliy M., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University.

Gomoniuk Olena M., Doctor of Pedagogics, Professor, Khmelnytskyi National University, Chair of Practical Psychology and Pedagogics.

Matiasz Olga I., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Algebra and Mathematics Methodologies of Education, Professor.

Tarassenko Galyna S., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia Academy of Continuing Education.

Kovtoniuk Mariana M., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Mathematics and Informatics.

Palamarchuk Olga M., Doctor of Psychology, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Psychology, Head of Chair.

Shakhov Volodymyr I., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Psychology, Professor.

Kademiia Maiia Yu., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskiy Pedagogical University, Chair of Information and Innovation Technologies in Education, Head of Chair.

Gurevych Iryna, Professor, PhD, Knowledge Processing Institute of Darmstadt Technical University, Director (Germany).

Bezhenar Yulia P., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, The Educational Establishment «Vitebsk State University named after P.M. Masherov», Faculty of Art and Graphics, Dean (Byelorussia).

Liaska Evgeniia Ivona, Habilitated Doctor (Pedagogics), Professor Ordinarius, Zsheshuvskiy University, High Pedagogic School in Myslovytsi (Poland).

C 91 Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training:
Methodology, Theory, Experience, Problems // Collection of Scientific Papers. - Issue 51 / Editorial
Board. - Kyiv-Vinnytsia: TOV «Planer», 2018. - 465 p.

The collection of scientific papers is devoted to theoretical and applied aspects of application of modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training, junior specialists, bachelors, specialists and masters. It presents a wide range of scientific works by famous scientists, pedagogues of comprehensive secondary schools, vocational schools, higher education establishments. The target readership of scientific papers collection includes pedagogues of comprehensive secondary schools, vocational schools, higher education establishments and institutions of postgraduate pedagogic education. The articles are presented in author redaction.

Reviewers:

O.G. Romanovsky, Doctor of Pedagogics, Professor (National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»);

N.S. Korets, Doctor of Pedagogics, Professor (National Pedagogical Dragomanov University);

L.V. Orshansky, Doctor of Pedagogics, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University);

R.V. Sopivnyk, Doctor of Pedagogics, Professor (National University of life and environmental sciences of Ukraine);

S. M. Yaschuk, Doctor of Pedagogics, Professor (Pavlo Tychyna Uman Statepedagogical University).

4. Кознов, Д. О задаче слияния карт памяти (MindMaps) при коллективной разработке [Текст] / Д. Кознов, Е. Ларчик, М. Плискин, Н. Артамонов // Программирование. - 2011. - № 6. - С. 1-10
5. Jacinta A. Opara. Bajah's Model and of the Teaching and Learning of Integrated Science/ Jacinta A. Opara// Journal of Basic & Applied Sciences. – 2011. – No. 3 (1): P. 01-05
6. Okada A., Buckingham Shum S., Sherborne T. Knowledge cartography: software tools and mapping techniques. — London: Springer Ltd, 2008. — 424 p
7. Richard Keith Rogers. Predictors of Technology Integration in Education: A Study of Anxiety and Innovativeness in Teacher Preparation / Richard Keith Rogers, J. D. Wallace // Journal of Literacy and Technology. – 2011. –Volume 12, No. 2, P. 28-61.

УДК 808:316.77:159.9-057.875

Т. Я. Конівіцька, Львів, Україна / T. Konivitska, Lviv, Ukraine
tvitska@gmail.com

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Анотація. У статті проаналізовано використання та роль інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сучасній системі освіти, зокрема для вивчення риторики у ВНЗ та ефективного розвитку риторичної компетентності майбутніх психологів. Окреслено переваги застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання риторики та зазначено, що активне використання ІКТ дають змогу урізноманітнити подання інформації, сприяють швидкому й ефективному засвоєнню матеріалу, враховуючи потреби та інтереси сучасних студентів, є необхідними для підготовки і проведення публічних виступів, сприяють мотивації до навчання студентів, розвитку самостійності та креативності. Обґрунтовано проблеми впровадження технологій дистанційного навчання для вивчення риторики, оскільки вона спрямована на розвиток і формування ефективної впливової та переконливої, живої, емоційної комунікації, та зазначено, що в контексті вивчення риторики та ефективного формування риторичної компетентності дистанційне навчання може лише доповнювати, а не замінювати аудиторне.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, риторична компетентність, риторична освіта, мультимедійні засоби, Інтернет-ресурси, відеотехнології, дистанційне навчання, змішане навчання.

Abstract. The article analyzes the use and role of information and communications technologies (ICT) in the modern educational system, in particular, to study rhetoric in higher educational institutions and to effectively develop the rhetorical competence of future psychologists. The advantages of using information and communication technologies during rhetoric training are outlined, and it is indicated that active use of ICT enables to diversify the presentation of information, promote the rapid and effective assimilation of material, taking into account the needs and interests of contemporary students, are necessary for the preparation and conduct of public speeches, promote motivation to student learning, development of autonomy and creativity. The problems of introducing distance learning technologies for studying rhetoric are grounded, because it is aimed at the development and formation of effective influential and convincing, live, emotional communication. It is noted that in the context of the study of rhetoric and the effective formation of rhetorical competence, distance learning can only supplement and not replace the classroom.

Keywords: information and communication technologies, rhetorical competence, rhetorical education, multimedia, internet resources, video technologies, distance learning, mixed learning.

Постановка проблеми. Інформатизація суспільства зумовлює активне впровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і в системі освіти. Сьогодні ми вже не можемо уявити процес навчання у ВНЗ без активного використання ІКТ, тому, на відміну від традиційної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, сучасна модель навчання представлена трьома рівноцінними й активними суб'єктами: викладачем, студентом та інформаційно-комунікаційним освітнім середовищем [5, с. 27]. ІКТ розширюють можливості і для гуманітарної освіти, зокрема риторичної, оскільки вивчення курсу риторики нині практично неможливо усвідомити без повсякчасного звернення до новітніх технологій навчання, які сприяють ефективному формуванню риторичної компетентності майбутніх фахівців у ВНЗ, розвитку особистості риторичної, а отже комунікабельної, творчої та креативної.

Аналіз попередніх досліджень. Питання розвитку та використання ІКТ у навчальному процесі є актуальним для багатьох науковців, зокрема ґрунтовно досліджують це питання такі вчені як В. Биков, Р. Гуревич, М. І. Жалдак, М. Кадемія, М. Козяр, А. Литвин, О. Спірін та ін. Низку досліджень присвячено ролі ІКТ у формуванні риторичної компетентності, зокрема особливості впровадження та застосування дистанційних навчальних технологій у викладанні риторики окреслила О. Залюбівська, проектний підхід у риторичній освіті – В. Нищита тощо. Однак інформатизація сучасного суспільства потребує ширшого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення курсу «Риторика». Тому в нашій статті розглянемо використання ІКТ у формуванні риторичних знань, умінь і навичок на заняттях риторики під час професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ, зокрема студентів-психологів, оскільки для професійної діяльності психолога потрібна сформована риторична компетентність, яка є важливим аспектом їхньої ефективної професійної діяльності та основою для професійної самореалізації.

Мета дослідження – проаналізувати використання та виявити роль інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення риторики у сучасній системі освіти, визначити переваги, проблеми і перспективи їх застосування для формування риторичної компетентності майбутніх психологів у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи досвід впровадження інноваційних технологій та досліджуючи проблеми і перспективи використання ІКТ в сучасній освіті, науковці по-різному трактують вплив інформаційного середовища на формування кваліфікованого фахівця. Як зазначає А. Литвин, завдяки ІКТ змінюється роль, спосіб, швидкість та ефективність використання інформації у процесі навчання, характер здобуття і поширення знань, відкриваються перспективи для оновлення змісту навчання та методів викладання, а також змінюється роль викладача в навчальному процесі [7, с. 40]. Вивчаючи розвиток і вплив ІКТ на суспільство, В. Кремень наголошує на виникненні нового типу мислення, оскільки нині завдяки комп'ютерним системам опрацювання інформації змінюється духовно-культурний простір життя, адже комп'ютер став своєрідним продовженням людини, доповнюючи її можливості та допомагаючи їй реалізовувати різноманітні завдання (від суто побутових до високотворчих у науці, мистецтві, освіті, техніці, політиці) [6, с. 3].

Навчальний процес нині значно різноманітніший та жвавіший завдяки впровадженню та використанню інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, Р. Гуревич слушно виокремлює переваги використання ІКТ у навчальному процесі, а саме: організацію пізнавальної діяльності шляхом моделювання; ефективно тренування знань, умінь і навичок; автоматизований контроль результатів навчання; імітацію типових професійних ситуацій за допомогою мультимедіа; активізацію навчального процесу завдяки підвищенню темпу, індивідуалізації навчання та збільшенню активного часу викладачів і студентів; можливість поєднання в навчальних програмах візуальної та звукової форм інформації тощо [3, с. 34].

ІКТ відіграють важливу роль і для ефективного формування риторичної компетентності у ВНЗ, оскільки дозволяють не лише отримати необхідні знання, а й у процесі навчання емоційно впливати на почуття, розвивати естетичні погляди і смаки [1, с. 204]. Насамперед йдеться про новітні технології, які значно розширюють можливості отримання та передавання інформації, сприяють засвоєнню риторичних знань та ефективному розвитку риторичних умінь і навичок. Окреслимо основні з них, зокрема застосування *мультимедійних систем (метод презентацій), відеотехнологій (комп'ютерна візуалізація), медіа-технологій (застосування сучасних засобів мас-медіа, блогів, подкастів), Інтернет-ресурсів (пошук необхідної інформації, довідкових даних, навчальна комунікація тощо), гіпертекстових можливостей (електронні навчальні видання)* і різноманітних технологій дистанційного та змішаного навчання. В контексті вивчення риторики використання цих технологій діалогізацію навчального процесу, розвитку зворотного зв'язку, мотивацію до навчання, сприяє розвитку самостійності навчання, творчості та креативності в підготовці та проведенні публічних виступів, аналізуванні та моделюванні професійних (психологічних) ситуацій з точки зору риторичної діяльності, що є важливими аспектами розвитку професійної компетентності для студентів-психологів.

Як зазначає А. Литвин, в основу ІКТ покладені мультимедійні властивості, специфічною рисою яких є інтерактивна наочність – ефект занурення в навчальне програмне середовище та взаємодії з ним [7, с. 81]. Застосування *мультимедійних засобів* у процесі навчання для викладача забезпечує урізноманітнення подання матеріалу, дає можливість підтримувати активність аудиторії, оскільки система мультимедіа дає змогу поєднувати різні види інформації на занятті, тобто презентувати її в різних формах (зображення, звуковий ефект, відеоматеріали тощо). Мультимедійні технології дозволяють застосовувати метод візуалізації – згорання розумового змісту в наочний образ, який служить опорою розумових та практичних дій [7, с. 82].

Студенти у своїх публічних виступах також навчаються поєднувати всі ці види інформації, що сприяє розвитку вмінь самостійно добирати та опрацьовувати інформацію, набуттю навичок ефективно презентувати її, виступаючи перед аудиторією, впливати і переконувати не лише за допомогою слів, а й візуалізації, що покращує сприйняття. Як слушно зауважує А. Литвин, основною метою інформаційно-комунікаційних технологій навчання є підготовка студентів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, оскільки

ІКТ не лише забезпечують активне залучення майбутнього фахівця до пізнавального процесу, а й, на відміну від традиційних навчальних засобів, дають змогу управляти цим процесом [7, с. 49, 84].

Майбутня професійна діяльність студентів-психологів також вимагає сформованості в них презентаційних вмінь і навичок, оскільки передбачає проведення надалі психологічних тренінгів, семінарів тощо. Для формування презентаційних умінь студентів у процесі професійної підготовки, на думку дослідників, необхідно під час навчання врахувати їхні психологічні особливості, надавати студентам інформацію щодо вимог і правил підготовки і проведення презентації, відвідувати різноманітні презентації фахівців-практиків та організувати заняття-презентації з їхньою активною участю [10]. Під час пошуку та добору матеріалу для підготовки презентацій, повідомлень, публічного виступу чи індивідуальної роботи з риторики студенти використовують доступ до мережі Інтернет, адже Інтернет-ресурси є основним джерелом інформації. Зазначимо, що видавчів риторики потрібно перед використанням опрацювати та проаналізувати ці ресурси з огляду на не завжди якісну й достовірну інформацію.

Ефективному розвитку риторичних умінь сприяє аналізування чужого мовлення. Використання *відеотехнологій* дасть можливість продемонструвати кращі зразки застосування ораторської техніки, майстерності тощо. Оскільки для вивчення риторики у ВНЗ передбачено лише практичний курс, то доцільно використовувати короткі відеоматеріали чи відеолекції (відеоуроки) з ораторського мистецтва та відеопроводи відомих українських і світових ораторів. Окрім аналізування риторичних умінь своїх одногрупників на занятті риторики, відеоматеріали за участю вправних ораторів – науковців, акторів, політиків і досвідчених, кваліфікованих психологів, можуть бути предметом аналізу за участі викладача на заняттях та використовуватися під час самостійної роботи. Потрібно розглядати та вивчати різноманітні аспекти їхньої риторичної діяльності, зокрема, їхні слухаючи публічні виступи, бесіди, інтерв'ю, вебінари, інтернет-тренінги тощо, аналізувати вербальні та невербальні засоби усного мовлення, психологічні аспекти ораторського мистецтва (внутрішні якості особистості, манера поведінки, зовнішній вигляд і т. д.), культуру ораторського мовлення тощо.

Предметом аналізування чужого мовлення також має бути сучасний *медіапростір*, включаючи традиційні (*радіо, кіно, телебачення*), так і новітні соціальні сервіси (*ютюб, блоги, подкасти*). Новітні медіа сприяють використанню наочності (анімація, комп'ютерна графіка, моделювання), розширюють можливості зворотного зв'язку та індивідуальної роботи (технології віртуальної реальності), дають доступ до різноманітної інформації (телекомунікації) [8]. Зважаючи на величезний потік інформації у сучасному медіапросторі, потрібно вміти грамотно працювати з інформацією. Варто вивчати та аналізувати риторику медіа щодо впливу на суспільство за допомогою риторичних прийомів, зокрема спеціально вживаних слів, побудови речень, мовлення, певного тексту та невербальних засобів, які часто перетворюються навіть на маніпулювання, та вчитися не піддаватися цьому маніпулюванню. Така робота дозволяє сформувати комунікаційні навички, сприяє навчанню грамотно оцінювати якість і вірогідність інформації, а художній аналіз відеопродукції, обговорення творів екранного мистецтва підвищує загальнокультурний розвиток особистості [9, с. 23]. Це особливо важливо враховувати психологам у їхній професійній діяльності. Знання риторичних законів, правил сприятиме розвитку критичного мислення та медіаграмотності загалом, що для психолога вкрай необхідно.

В сучасній системі освіти окремої уваги заслуговує *дистанційне навчання (навчання у віртуальному навчальному середовищі)*. Варто зазначити, що сьогодні в багатьох українських ВНЗ упроваджується в навчальний процес елементи дистанційного навчання, наприклад: «Віртуальне навчальне середовище» (ВНС), «Віртуальний (електронний) університет».

Навчання у віртуальному середовищі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує взаємодію «викладач – студент» на різних етапах навчання, а також самостійну роботу з матеріалами інформаційної освітньої мережі [2]. Таке навчання, беззаперечно, має переваги, оскільки спрощує для студентів доступ до необхідної інформації та опрацювання потрібного матеріалу з навчальних дисциплін, пройшовши тестування студенти самостійно можуть оцінити та проаналізувати рівень набутих знань, а викладачі – виконати процедуру контролю результатів навчальної діяльності.

Проте в царині гуманітарних дисциплін науково-педагогічною проблемою науковці вважають саме впровадження технологій дистанційного навчання, акцентуючи увагу на тому, що спілкування має відбуватися безпосередньо. Погоджуємося, що застосування технологій дистанційного навчання може посилювати негативну тенденцію зменшення міжособистісних стосунків і лише за умови поєднання аудиторних і дистанційних форм навчання, тобто змішаного навчання, вона нівелюється [4, с. 180]. Надзвичайно гостро ця проблема стосується вивчення риторики, оскільки це дисципліна, в основі якої закладено живе спілкування, спрямована на розвиток ефективної комунікації, що передбачає володіння вербальними і невербальними засобами спілкування, вміння спілкуватися та у разі потреби активізувати аудиторію, створювати промови і напрацьовувати чи вдосконалювати навички публічного виступу, проведення бесід, суперечок тощо, і як наслідок – розвиток так званої *риторичної особистості*. Використання системи дистанційного навчання у процесі вивчення риторики дає змогу максимально спростити процес взаємодії «викладач – студент», але ніколи не замінить живого спілкування.

Як показала практика, навчання риторики з використанням лише системи віртуального середовища зводиться до вивчення теорії, виконання тестів і письмових завдань (написання міні-спічів і промов). Студенти за час віртуального навчання не відпрацьовують набуті теоретичні знання на практиці, а відомо, що лише практика є найдієвішим способом подолати страх публічного виступу перед аудиторією, розвитку імпровізації та виступів експромтом, що є запорукою формування риторичних умінь і навичок. Не відчувається найголовнішого покликання курсу риторики, яка спрямована на розвиток і формування ефективної переконливої, впливової, живої та емоційної комунікації.

Однак, погоджуємося з науковцями, що великою проблемою на аудиторних заняттях з риторики є брак навчального часу і, лише вміло застосувавши дистанційні технології навчання, можна зробити обсяг курсу менш залежним від обсягу годин. При цьому, як слушно подає О. Залюбівська, доцільно працювати зі студентам за такими формулами «розпочинаємо в аудиторії – продовжуємо в дистанційному форматі», «виголошуємо в аудиторії – аналізуємо в мережі», «проводимо в мережі – обговорюємо в аудиторії» [4, с. 179]. Отже, у контексті вивчення риторики й ефективного формування риторичної компетентності дистанційне навчання має лише доповнювати, а не замінювати аудиторне.

Висновки. Для формування риторичної компетентності майбутніх психологів у ВНЗ необхідно активно використовувати інформаційно-комунікаційних технологій, які дають змогу урізноманітнити подання інформації, сприяють швидкому й ефективному засвоєнню матеріалу, враховуючи потреби та інтереси сучасних студентів. ІКТ є необхідними для підготовки і проведення публічних виступів, сприяють мотивації до навчання студентів, розвитку самостійності та креативності. Застосування віртуального навчального середовища дає змогу максимально спростити процес взаємодії у системі «викладач – студент», однак має лише доповнювати, а не замінювати аудиторне.

Список використаних джерел:

1. Вдович С. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в естетичному вихованні молоді / С. М. Вдович // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, і 74 перспективи. Збірник наукових праць. Випуск 5. / За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2017. – С. 203-205.
2. «Вища освіта» / Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vzn.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>
3. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.
4. Залюбівська О. Б. Використання дистанційних технологій навчання в процесі формування риторичної культури як складової педагогічної майстерності майбутніх викладачів технічного ВНЗ / Залюбівська О. Б. // Вісник ВПІ. – 2011. – № 2. – С. 177–182.
5. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті : [монографія] / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія та ін. ; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. У 2 частинах. – Ч. 1. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. – 412 с.
6. Кремень В. Г. Інформаційне середовище – криза культури чи нове буття? / В. Г. Кремень // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук. праць. Випуск 5. / За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2017. – С. 3-9.
7. Литвин А. В. Інформатизація професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю : монографія / Андрій Вікторович Литвин. – Львів : Компанія «Манускрипт», 2011. – 498 с.
8. Литвин А. В. Медіа-освіта: використання мультимедіа у професійній підготовці фахівців [Електронний ресурс] / А. В. Литвин, О. Г. Литвин // Директор школи, 2010. – Вип. 21. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/5250/1/St_Litvin_Media_osvita.pdf.
9. Литвин А. В. Проблеми медіаосвіти у професійно-технічних навчальних закладах / Андрій Литвин // Матеріали обласного круглого столу «Психолого-педагогічні аспекти діяльності педагога ПТНЗ в процесі гуманітарної підготовки майбутніх фахівців» / Васирина С. І. – Львів, НМЦ ПТО, – 2012. – С. 20-24.
10. Моркотун С. Б. Дослідження спрямованості змісту професійної підготовки студентів магістратури на проведення презентації в академічній сфері / С. Б. Моркотун // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки». – Луганськ : Вид-во Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2011. – № 13 (224). – С. 185-191.

УДК 378.041:78.071.2

Н.Є. Кравцова, І.М. Кравченко, м.Вінниця Україна
Kravtsova N., Kravchenko I., Vinnitsia, Ukraine
kravtsova65@ukr.net

Коваль М.С.	
АНКЕТУВАННЯ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ	266
Козловський Ю.М., Козловська І.М.	
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ MIND MAP ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ШКОЛИ	269
Конівіцька Т. Я.	
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	273
Кравцова Н.Є., Кравченко І.М.	
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА В ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ	277
Крохмаль А.М.	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, ЩО СПРИЯЄ ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВДОСКОНАЛЕННЮ СТУДЕНТІВ	281
Кушнір А.С.	
СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ	285
Левчук О.В.	
ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПІДХІД В МАТЕМАТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ «НАУКА-ОСВІТА-ВИРОБНИЦТВО»	289
Лисий М.В., Лиса Г.В., Моклюк М.О.	
ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ	293
Манаєва Г.С., Гринь Ю.В.	
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРИ НАВЧАННІ АУДІЮВАННЮ ЛЕКЦІЙ ЗА ФАХОМ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ	298
Маніта Л.М., Мамонтова О.Л.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА З ІНСТРУМЕНТАЛІСТАМИ ТА ВОКАЛІСТАМИ	302
Манько Н. І.-В.	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНЖЕНЕРІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ	306
Маринчук Т.Т.	
ОПАНУВАННЯ СТУДЕНТАМИ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОЇ МОВИ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТАХ	310
Мартинюк О. В., Лисак Г. О.	
РІЗНОВИДИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ФАХОВИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	315
Марункевич Я.Ю.	
CASE STUDY ЯК ПРИКЛАД ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ	319
Михайленко І.В., Нестеренко В.О.	
РОЛЬ І МІСЦЕ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ	322
Мікаєлян В.В.	
ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	325
Мовчан Л.Г., Харчук С.А.	
ДОСВІД ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ У ВНЗ ШВЕЦІЇ	329
Остраус Ю. М.	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІАЛОГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ	334
Петрук В.А., Сабодош Ю. Г.	
РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	338

Наукове видання

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

Збірник наукових праць

С 91 Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців:
методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. - Випуск 51 / редкол. - Київ-Вінниця: ТОВ
фірма «Планер», 2018. - 465 с.

Відповідальний за випуск	Р.С. Гуревич
Оригінал-макет	С.Ю. Люльчак
Технічний редактор	О.Ю. Бойчук
Комп'ютерний набір	Л.А. Любарська
Дизайн обкладинки	Р.П. Медведєв

Збірник наукових праць включено до наукометричних баз:
Index Copernicus, Google Scholar, Україніка наукова

Збірник наукових праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» включено до переліку наукових фахових видань України у галузі «Педагогічні науки» (наказ Міністерства освіти і науки України № 1328 від 21 грудня 2015 року).

**Засновник Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

Офіційна веб-сторінка журналу:
<http://vspu.edu.ua/faculty/imad/sc.php>

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації –
серія КВ № 8417. Видане 06.02.2004 р.**

Підписано до друку 01 червня 2018 р.
Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 25
Наклад 100 прим.
ТОВ Фірма «Планер»

Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців серія ДК №3506 від 25.06.2009 р.

21050, м. Вінниця, вул. Визволення, 2
Тел.: (0432) 52-08-64; 52-08-65

<http://www.planer.com.ua> E-mail: sale@planer.com.ua